UCHWAŁA Nr VII/84/15

RADY MIEJSKIEJ W STALOWEJ WOLI

z dnia 27 marca 2015 r.

w sprawie uchwalenia Programu Wspierania Rodziny dla Gminy Stalowa Wola na lata 2015 -2017

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U.z 2013 r. poz. 594 z późn. zm.) oraz art. 176 pkt 1 i art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 90 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2015 r. poz. 332) uchwala się, co następuje:

§ 1.

Uchwala się „Program Wspierania Rodziny dla Gminy Stalowa Wola na lata 2015 – 2017" stanowiący załącznik do niniejszej Uchwały.

§ 2.

Wykonanie Uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Stalowej Woli.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY RADY

Rafał Weber

UZASADNIENIE

Obowiązek opracowania i realizacji 3 – letnich gminnych programów wspierania rodziny oraz podjęcie stosownej uchwały wynika z art. 176 pkt 1 i art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej.

Głównym celem przyjęcia Programu jest wytyczenie kierunków działań zmierzających do tworzenia warunków dla prawidłowego funkcjonowania i wychowywania dzieci w rodzinach naturalnych, a także przywracanie rodzinom zdolności do przezwyciężania ich problemów opiekuńczo - wychowawczych przy współpracy samorządu, organizacji pozarządowych i innych instytucji zajmujących się rodziną.

Ponadto program służyć będzie również jako jeden z niezbędnych elementów do ubiegania się instytucji tworzących zintegrowany system wsparcia dla rodzin na terenie Gminy, o dodatkowe środki finansowe na realizację tego zadania, pozyskiwane w ramach projektów.

Wobec powyższego podjęcie uchwały jest uzasadnione.

PRZEWODNICZĄCY RADY
Rafał Weber

Załącznik do Uchwały Nr VII/84/15
Rady Miejskiej w Stalowej Woli
z dnia27 marca 2015r..

PROGRAM WSPIERANIA RODZINY DLA GMINY STALOWA WOLA NA LATA 2015 – 2017

Spis treści

Wstęp 4

I. **Diagnoza demograficzno społeczna w mieście Stalowa Wola** 7

II. ***Adresaci programu*** 13

III. ***Zasoby*** 13

IV. ***Analiza SWOT*** 15

V. ***Cele programu*** 18

VI. ***Realizacja programu*** 19

VII. ***Finansowanie Programu*** 24

VIII. ***Efekty i rezultaty programu*** 24

IX. ***Monitoring i ewaluacja*** 24

X. ***Zespół tworzący program*** *26*

Wstęp

Rodzina jest pierwszym i podstawowym środowiskiem życiowym każdego niemal człowieka. To właśnie w rodzinie od najmłodszych lat kształtuje się w sposób świadomy i nieświadomy osobowość dziecka, wartości moralne, przekonania, zainteresowania i postawy. Rodzina funkcjonalna, konsekwentnie i z powodzeniem spełniająca swoje zadania, stanowi dla swych członków, przede wszystkim dzieci, źródło poczucia własnej wartości i bezpieczeństwa. Powinna być najbardziej stabilnym punktem odniesienia w doświadczeniu dziecka.

Chociaż zmienia się model oraz warunki życia współczesnej rodziny to nadal jest ona niezastąpiona i stanowi naturalne środowisko wychowawcze. Codzienny kontakt członków rodziny w zaspokajaniu swoich potrzeb materialnych emocjonalnych, kulturalnych oraz ich wzajemny udział w organizacji życia, pracy i wypoczynku powoduje, że to właśnie rodzina jest terenem gdzie młody człowiek uczy się żyć i postępować w określony sposób.[1] Budowanie dobrych relacji i więzi rodzinnych ma wpływ na ochronę dzieci i młodzieży przed podejmowaniem zachowań ryzykownych. Osłabienie rodziny sprzyja powstawaniu sytuacji kryzysowych, które przenoszą się na środowisko lokalne. Dlatego jeśli w funkcjonowaniu rodziny pojawiają się dysfunkcje, instytucje i służby zobligowane do wspierania rodziny zobowiązane są do podjęcia na jej rzecz określonych działań. Rodzina dysfunkcyjna to taka rodzina, która nie potrafi dostatecznie dobrze wypełniać swoich obowiązków wobec dzieci i innych członków rodziny, w tym:

1. funkcji związanych z zapewnieniem prawidłowych warunków życia,
2. realizacji zadań opiekuńczo- wychowawczych
3. nieradzenia sobie z konfliktami i kryzysem małżeńskim
4. w różnych innych sferach życia rodzinnego jak: w sferze zdrowia, edukacji, aspiracji członków rodziny.

Problemy występujące w rodzinie często są złożone i wymagają interdyscyplinarnych rozwiązań. Choroba alkoholowa, przemoc w rodzinie, niewydolność w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, to główne problemy dezorganizujące życie rodzin, którym często towarzyszy również problem ubóstwa, długotrwałego bezrobocia, czy zagrożenie

[1] G. Wieczorek, *Rola rodziców w procesie przygotowania dziecka do wyboru zawodu,* w: *Rodzina w Lokalnym systemie pomocy społeczne,* red. S.Czarniecka, R.Majer, M.Mirowska, 2005 r.

eksmisją. Rodziny dysfunkcyjne wymagają stałego monitorowania przez pracowników socjalnych, pedagogów szkolnych, pracowników ochrony zdrowia (lekarz rodzinny, położna, pielęgniarka środowiskowa), policji, kuratorów sądowych i przedstawicieli innych instytucji, które mają kontakt z rodziną. W pracy tej bardzo istotne jest koordynowanie działań wszystkich instytucji, zobligowanych do wspierania rodziny. Ponadto, praca z rodziną, kompleksowa i obiektywna oraz podejmowana możliwie jak najwcześniej powinna być prowadzona przez odpowiednio przygotowaną kadrę.

Udzielenie pomocy nie powinno ograniczać się wyłącznie do sytuacji kryzysowych i działań interwencyjnych ale również polegać na działaniach prewencyjnych i profilaktycznych. Stąd wymóg pomocy rodzinie i pracy z rodziną w jej najbliższym otoczeniu i w różnych formach środowiskowych bez potrzeby odrywania dziecka od rodziny. Praca z rodziną przedstawicieli służb społecznych powinna być połączona ze wsparciem ze strony środowiska, w tym również bliższych i dalszych krewnych oraz z aktywnością własną ze strony rodziny.

Zgodnie z art. 176 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja 3 – letnich programów wspierania rodziny.

Organizując różnorodne formy wsparcia na rzecz rodziny wieloproblemowej, należy doceniać i konsekwentnie realizować zasadę podstawowej roli opiekuńczej i wychowawczej rodziny w rozwoju dziecka. Zamiast zastępować rodzinę w jej funkcji opiekuńczo - wychowawczej, należy ją wspierać i wspomagać tak, aby przywrócić jej prawidłowe funkcjonowanie. Stąd założeniem Programu jest wsparcie rodziny naturalnej, już na etapie, gdy problemy się zaczynają oraz eliminowanie takich sytuacji, kiedy dziecko musi opuścić własną rodzinę.

W lokalnym systemie działań w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów rodziny wzięto pod uwagę uczestnictwo różnych podmiotów i instytucji jak również organizacji pozarządowych oraz kościelnych.

Podstawa prawna

Program jest spójny z następującymi dokumentami:

1) Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Stalowa Wola na lata 2005 - 2015,
2) Wojewódzkim Programem Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej na lata 2014-2020

Program będzie realizowany w szczególności w oparciu o następujące akty prawne:

1) Ustawę z dnia 9 czerwca 2011 r o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej (Dz. U. z 2015 r. poz. 332),
2) Ustawę z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2015 r. poz. 163 ze zm.),
3) Ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r. Nr 180, poz.1493 ze zm.)
4) Ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2012 r. poz. 124 ze zm.),
5) Ustawę z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z2014 r. poz. 1118 ze zm.),
6) Ustawę z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2012 r. poz. 1356 ze zm.),
7) Ustawę z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. z 2012 r. poz. 788 ze zm.),
8) Ustawę z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. z 2014 r. poz. 382)
9) Ustawę z 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz. U. z 2013 r. poz. 1457)
10) Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynkach pracy (Dz. U. z 2015r. poz. 149)

I. Diagnoza demograficzno społeczna w mieście Stalowa Wola

Diagnoza do Programu opracowana została na podstawie danych z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Stalowej Woli, Powiatowego Urzędu Pracy w Stalowej Woli, sprawozdania Zespołu Interdyscyplinarnego za rok 2014 r oraz danych zebranych od lokalnych instytucji i organizacji podejmujących działania na rzecz rodziny i dziecka.

Stalowa Wola jest jednym z najmłodszych miast w Polsce i trzecim pod względem ludności miastem województwa podkarpackiego. Według danych z Urzędu Miasta w Stalowej Woli liczba zameldowanych mieszkańców miasta z roku na rok jest coraz mniejsza, i tak w roku 2014 wynosiła 61 603 tys. osób.

Analizując strukturę ludności miasta obserwujemy niski przyrost naturalny, malejącą liczbę ludności w wieku przedprodukcyjnym oraz rosnący odsetek populacji w wieku poprodukcyjnym. Wymienione tendencje wskazują, że Stalową Wolę można uznać za społeczność starzejącą się.

Według danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Stalowej Woli w grudniu 2014 r. zarejestrowanych było 3 023 osoby bezrobotne (mieszkańcy Stalowej Woli) z czego 2 677 to osoby bez prawa do zasiłku. Osoby będące w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy stanowią aż 90,70 % ogółu bezrobotnych. Z analizy sytuacji na rynku pracy wynika jednak, że stopniowo zmniejsza się liczba osób zarejestrowanych w PUP jako osoby bezrobotne.

Wykres nr 1

Osoby bezrobotne zamieszkałe na terenie Stalowej Woli.

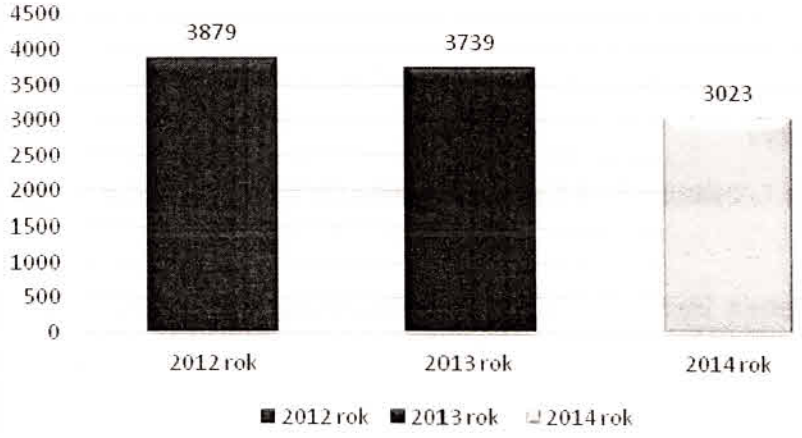

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Stalowej Woli.

Według danych z Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Stalowej Woli w 2014 roku 4 dzieci zostało umieszczonych w Domu Dziecka, 6 dzieci w Placówce Interwencyjnej dla Dzieci i Młodzieży przy Zespole Placówek Katolickiego Ośrodka Opiekuńczo Wychowawczego, 2 dzieci w rodzinach zastępczych o charakterze pogotowia ratunkowego i 1 dziecko skierowano do placówki opiekuńczo - wychowawczej poza powiatem.

W roku 2014 Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej udzielił wsparcia 4 218 osobom, co stanowi 6,85 % wszystkich osób zameldowanych na terenie Stalowej Woli. Dominującym powodem przyznawania pomocy była długotrwała lub ciężka choroba, a w następnej kolejności ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność i bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych. Kolejnymi znaczącymi problemem, które stanowiły przesłankę do przyznania pomocy były alkoholizm i przemoc.

Tabela Nr 1. Powody przyznania pomocy finansowej i usługowej w 2014 roku.

POWÓD TRUDNEJ SYTUACJI ŻYCIOWEJ	**Liczba rodzin**	**Liczba osób w rodzinie**
Ubóstwo	956	2 122
Sieroctwo	1	1
Bezdomność	79	87
Potrzeba ochrony macierzyństwa	45	186
W tym: wielodzietność	6	32
Bezrobocie	883	2 227
Niepełnosprawność	865	1 653
Długotrwała lub ciężka choroba	1 246	2 395
Bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego - ogółem	476	1 445
W tym: rodziny niepełne	247	784
rodziny wielodzietne	119	625
Przemoc w rodzinie	55	176
Alkoholizm	350	631

Narkomania	2	4
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	33	44
Zdarzenia losowe	1	2
Sytuacja kryzysowa	8	19

Źródło: Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Stalowej Woli

Z analizy danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Stalowej Woli wynika, że pomimo nieznacznego spadku liczby osób korzystających ze wsparcia w latach 2011-2014 i jednoczesnym podwyższeniu kryteriów do przyznawania pomocy finansowej stosunkowo wzrosła liczba osób/rodzin u których główną przesłanką przyznania pomocy jest ubóstwo.

W 2014 r. ze wsparcia Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w formie finansowej oraz pracy socjalnej korzystało 572 rodzin z dziećmi o łącznej liczbie osób 2 157. Rodziny niepełne objęte wsparciem MOPS stanowiły 43,18 % wszystkich rodzin z dziećmi.

Poniższa tabela przedstawia rodziny objęte wsparciem MOPS w 2014 roku uwzględniając liczbę dzieci w rodzinach oraz ogólną liczbę osób w tych rodzinach.

Tabela Nr 2. Rodziny z dziećmi objęte pomocą MOPS.

Rodziny o liczbie dzieci	**Liczba rodzin**	**Liczba osób w rodzinach**
1	248	715
2	197	781
3	93	451
4	27	158
5	4	27
6	2	16
7 i więcej dzieci	1	9

Źródło: Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Stalowej Woli

Dzisiejszy obraz rodziny różni się od lat wcześniejszych. Wielkość rodziny ulega zmniejszeniu, zauważalny jest spadek liczby dzieci w rodzinie oraz migracja rodziców w poszukiwaniu źródła zarobkowania. Wiele małżeństw rozpada się, a instytucja rodziny

zastępowana jest związkami nieformalnymi, niezalegalizowanymi prawnie czy sakralnie. Postawy wielu ludzi nacechowane są lękiem przed przyszłością, rozczarowaniem czy roszczeniowością. Rozwój cywilizacji stwarza nowe zagrożenia dla prawidłowego modelu rodziny. Rodzice są często zapracowani, pęd za pieniądzem i jednocześnie problemy finansowe stały się przyczyną wielu negatywnych zjawisk. Zaburzona struktura rodziny prowadzi do wielu dysfunkcji, które wpływają niekorzystnie na sytuację dzieci oraz zanik więzi rodzinnych. Rodzice poświęcają swoim dzieciom coraz mniej czasu. Powyższe czynniki sprzyjają poszukiwaniu przez dzieci akceptacji w grupie rówieśniczej.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Stalowej Woli w zakresie swojej działalności statutowej realizuje działania mające na celu wsparcie rodziny poprzez:

1) Zespół ds. Pomocy Rodzinie;
2) Zespół Asysty Rodziny;
3) Poradnictwo specjalistyczne;
4) Prowadzenie placówki wsparcia dziennego.

Podejmowane przez Zespół ds. Rodziny działania mają na celu wzmocnienie rodziny, wspomaganie jej wszystkich funkcji i zadań, przeciwdziałanie jej rozpadowi, diagnozowanie potrzeb rodzin w zakresie potrzeb ekonomicznych, emocjonalnych, prawidłowych więzi rodzinnych, poczucia bezpieczeństwa jej członków oraz łagodzenie wybranych niedostatków materialnych i psychosocjalnych.

Pracownicy socjalni dokonują analizy środowiska, ustalają plan pomocy i jednocześnie nadzorują prawidłową jego realizację oraz prowadzą niezbędną dokumentację.

Ważnym aspektem są wewnętrzne Zespoły podczas których omawiane są sprawy dotyczące zakresu pomocy dla rodzin objętych pracą socjalną Zespołu. Podczas tych spotkań jest również miejsce na podzielenie się własnymi spostrzeżeniami i doświadczeniami w dotychczasowej pracy z rodziną, przedstawienie swoich wątpliwości oraz uwag. Działania takie przyczyniają się do wypracowania wspólnych kierunków na rzecz poprawy sytuacji rodziny oraz do odciążenia psychicznego pracowania socjalnego. W roku 2014 r. wzmożoną pracą socjalną w Zespole ds. Rodzin objętych było 169 rodzin.

Uzupełnieniem dla pracy socjalnej jest poradnictwo specjalistyczne:

1) prawne - z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego, zabezpieczenia społecznego, ochrony praw lokatorów;
2) psychologiczne;

3) pedagogiczne.

Praca socjalna i poradnictwo specjalistyczne świadczone jest bez względu na posiadany dochód osobom i rodzinom, które mają trudności w rozwiązywaniu swoich problemów lub wykazują potrzebę wsparcia w tym zakresie.

Rodzina przeżywająca trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych może uzyskać wsparcie w formie asystenta rodziny w celu przywrócenia rodzinie zdolności do wypełnienia tych funkcji.

Asystent rodziny wspólnie z członkami rodziny opracowuje i realizuje plan działania w celu poprawy sytuacji życiowej rodziny w tym zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego, rozwiązywaniu problemów socjalnych i psychologicznych. W roku 2014 r. zatrudnionych było 5 asystentów rodziny, w tym 4 w ramach „Resortowego programu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej na rok 2014 – asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej". Łącznie wsparciem asystenta rodziny objętych było 59 rodzin.

Według danych ze sprawozdania Zespołu Interdyscyplinarnego za 2014 r. liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie karty" wynosiła 171 w tym 80 rodzin na podstawie formularzy „Niebieska Karta – A" wypełnionych w 2014 roku. W wyniku zgłaszanej przemocy w rodzinie liczba osób poszkodowanych, objętych procedurą „Niebieskie karty" wynosiła 328, w tym 157 kobiet, 14 mężczyzn, 157 małoletnich dzieci z czego w stosunku do 4 dzieci skierowana była bezpośrednio przemoc.

W ramach prowadzenia działań interwencyjnych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w roku 2014 Stalowowolski Ośrodek Wsparcia i Interwencji Kryzysowej udzielił bezpiecznego schronienia 31 osobom w tym 18 nieletnim, natomiast Placówka Interwencyjna dla Dzieci i Młodzieży udzieliła schronienia 3 nieletnim.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej przy wykorzystaniu środowiskowej metody pracy socjalnej tj. organizowania społeczności lokalnej oraz Programu Aktywności Lokalnej prowadzi Klub „Wesoła Gromadka". Klub to miejsce stworzone z myślą o dzieciach w wieku od 3 do 10 lat i ich rodzin zamieszkałych w szczególności w blokach przy ul Podleśnej 2 i 1-go Sierpnia 22. Zaznaczyć należy, że uczestnikami Klubu są dzieci z rodzin w których występuje wiele problemów m.in. uzależnienia, przemoc, bezrobocie, bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych. W 2014 r. do Klubu uczęszczało 17 dzieci. Organizatorzy społeczności lokalnej oraz animator lokalny współpracują z pracownikami socjalnymi,

asystentami rodziny, kuratorami w zakresie pracy z rodzinami dysfunkcyjnymi. W opiece nad dziećmi i przy prowadzeniu zajęć aktywnie uczestniczą rodzice (głównie matki) na zasadach Banku Czasu. Dzieci i ich rodzice są bardzo zaangażowani w funkcjonowanie Klubu. Sprzyja to rozmowom oraz budowaniu relacji opartych na wzajemnym zaufaniu.

Zainteresowanie rodziców i dzieci stale wrasta, co pokazuje jak bardzo potrzebne są tego typu działania. Zajęcia w Klubie to także okazja dla rodziców, by dostrzegli nowe kompetencje swoje i dzieci.

Na terenie Stalowej Woli funkcjonuje 6 świetlic oraz 2 kluby młodzieżowe, jednak wciąż są niezaspokojone potrzeby na tego typu placówki oraz specjalistów w tym pedagogów/wychowawców podwórkowych. Liczbę dzieci i młodzieży korzystających ze wsparcia świetlic i klubów przedstawia poniższa tabela.

Tabela Nr 3. Wykaz placówek wsparcia dziennego w Stalowej Woli dla dzieci i młodzieży.

Lp.	Nazwa instytucji/organizacji	Nazwa placówki	Liczba miejsc	Liczba uczestników
1.	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Stalowej Woli	Specjalistyczna Placówka Wsparcia Dziennego Świetlica „TĘCZA"	45	118
2.	Stowarzyszenie opieki nad dziećmi „ORATORIUM" im. Ks. Błogosławionego Bronisława Markiewicza w Stalowej Woli	Świetlica Socjoterapeutyczna	70	71
		Klub „NADZIEJA"	10	10
3.	Stowarzyszenie Profilaktyki Społecznej „PRYZMAT"	Świetlica Środowiskowa „HUTNICZEK"	20	38
4.	Stowarzyszenie Klubu Abstynenta „ALTERNATYWA"	Świetlica Środowiskowa dla dzieci „UŚMIECH"	20	23
		Klub młodzieżowy „UŚMIECH"	20	17
5.	Stowarzyszenie Przyjaciół Klasztoru Braci Mniejszych Kapucynów „Pokój i dobro" w Stalowej Woli	Świetlica Środowiskowa „PROMYCZEK"	20	25
6.	Katolickie Stowarzyszenie na Rzecz Osób Szczególnej Troski „FLORIAN"	Świetlica Socjoterapeutyczna	34	27

Źródło: Dane ze sprawozdania Miejskiego Ośrodka pomocy społecznej w Stalowej Woli

Wiele z problemów z jakimi borykają się rodziny jest ze sobą powiązanych w sposób przyczynowo - skutkowy. Dlatego też tylko profesjonalne i kompleksowe podejście wszystkich instytucji i organizacji podejmujących różnorodne działania na rzecz rodziny i dziecka pozwoli na wyjście rodziny z kryzysu i umożliwi prawidłowe funkcjonowanie w środowisku społecznym.

II. Adresaci Programu

Rodziny wychowujące dzieci w tym przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, dotknięte przemocą, problemem uzależnień, zagrożone ubóstwem.

III. Zasoby

Na terenie Miasta Stalowa Wola w budowę lokalnego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną włączą się w szczególności:

1) Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Stalowej Woli (MOPS)*
2) Urząd Miasta w Stalowej Woli - Wydział Edukacji i Zdrowia, Wydział Działalności Gospodarczej i Społecznej
3) Starostwo Powiatowe - Wydział Edukacji, Stanowisko ds. Kultury, Zdrowia i Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi
4) Poradnia Psychologiczno-Pedagogicznaw Stalowej Woli (PPP)*
5) Komenda Powiatowa Policji w Stalowej Woli (KPP)*
6) Miejska Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (MKRPA)*
7) Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Stalowej Woli (PCPR)*
8) Powiatowy Urząd Pracy w Stalowej Woli (PUP)*
9) Placówka Interwencyjna dla dzieci i Młodzieży przy Zespole Placówek Katolickiego Ośrodka Opiekuńczo - Wychowawczego (PIdDiMprzyZPKOOW)*
10) Stalowowolski Ośrodek Wsparcia i Interwencji Kryzysowej (SOWiIK)*
11) I i II Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej (ZKSS)*
12) Miejski Dom Kulturw Stalowej Woli (MDK) *

13) Spółdzielczy Dom Kultury w Stalowej Woli (MDK/ SDK)*

14) Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Stalowej Woli (MOSiR)*

15) Stowarzyszenie Opieki nad Dziećmi „ORATORIUM" im. Błogosławionego księdza Bronisława Markiewicza

16) Stowarzyszenie Ruch Pomocy Psychologicznej „INTEGRACJA"

17) Stowarzyszenie Przyjaciół Klasztoru Braci Mniejszych Kapucynów „Pokój i dobro"

18) Stowarzyszenie na rzecz Osób Dotkniętych Przemocą w Rodzinie „TARCZA"

19) Stowarzyszenie Centrum Aktywności Społecznej „SPECTRUM"

20) inne organizacje pozarządowe (NGO)*

21) zakłady opieki zdrowotne

22) parafie i związki wyznaniowe

* Ilekroć w Programie używane są skróty należy rozumieć wyżej wymienione nazwy instytucji lub organizacji.

IV. Analiza SWOT

MOCNE STRONY

Instytucje i pracownicy	Adresaci Programu
1) współpraca instytucji z lokalnymi organizacjami pozarządowymi, 2) zasoby instytucjonalne – zabezpieczenie większości sytuacji kryzysowych: PIdDiM, SOWiIK, 2 Domy Dziecka, KPP - pomieszczenie dla osób zatrzymanych, schronisko, 6 świetlic, 2 kluby młodzieżowe, boiska Orliki, MDK, SDK i liczne organizacje pozarządowe (NGO) wspierające te obszary, 3) NGO-osy działające w obszarze pracy z dziećmi – np. ZHR, ZHP, MDK, SDK 4) dostępność do bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego psychologicznego i prawnego, również w godzinach popołudniowych, 5) wykształcona kadra w tym pedagodzy, psycholodzy, terapeuci, pracownicy socjalni, asystenci rodziny, radcy prawni – świadomość stałego podnoszenia kwalifikacji, 6) realizatorzy przygotowani do prowadzenia szkoły dla rodziców, babć i dziadków, samotnie wychowujących, przyszłych rodziców 7) współpraca instytucji i organizacji pozarządowych z lokalnymi mediami 8) Gminny Zespół Interdyscyplinarny, 9) inne gminne programy dobrze realizujące swe założenia: a) Gminny Program Rozwiązywania Problemów Alkoholowych b) Gminny Program Przeciwdziałania	1) stale wzrastająca świadomość w zakresie możliwości uzyskania wsparcia 2) rosnąca świadomość wartości uczenia się poprawnych form i metod wychowania dzieci – rodzice, dziadkowie, rodzina 3) stale wzrastająca wiedza w zakresie instytucjonalnych zasobów i umiejętności korzystania z dostępnych form wsparcia

Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2011-2016	

SŁABE STRONY

Instytucje	Stan rodziny, sytuacja dzieci i młodzieży
1) niewystarczająca liczba certyfikowanych specjalistów w tym pedagogów, psychologów z dodatkowymi specjalizacjami np. do prowadzenia psychoterapii 2) niewystarczające środki finansowe do zatrudnienia specjalistycznej kadry w tym psychologów, terapeutów, asystentów rodziny, mediatorów 3) niewystarczające środki finansowe na szkolenie psychoterapeutów, superwizorów, pedagogów ulicy (wychowawców podwórkowych) 4) niewystarczające środki finansowe na podejmowanie działań pomocowych, np. na utworzenie profesjonalnej, bezpłatnej poradni rodzinnej, bezpłatnego punktu mediacji 5) brak odpowiednich narzędzi ewaluacyjnych lub niedostosowane narzędzia do oceny działań podejmowanych przez pracowników pomocy społecznej, kuratorów, pedagogów, psychologów, wychowawców świetlic 6) niewystarczająca liczba działań profilaktycznych dla całych rodzin 7) niewystarczające środki finansowe na superwizje dla kadr 8) brak lekarzy specjalistów dziecięcych (psychiatra, neurolog) i poradni psychiatrycznej dla dzieci i młodzieży.	1) brak współpracy rodziców, 2) w procesie wychowywania dziecka i zabezpieczenie jego potrzeb wyższych, scedowanie odpowiedzialności za proces wychowawczy na instytucje pomocy społecznej i oświatę, 3) dziedziczenie problemów, 4) brak chęci podjęcia działań mających na celu wyjście z trudnej sytuacji życiowej, 5) niskie zaangażowanie w życie lokalnego społeczeństwa 6) roszczeniowość, oczekiwanie wyłącznie wsparcia finansowego, 7) zbyt wąska oferta atrakcyjnych propozycji dla młodzieży zagrożonej demoralizacją, 8) zmniejszające się zaangażowania rodziców w proces wychowywania dzieci, 9) wzrastające zjawisko sieroctwa relacyjnego – naruszone więzi w rodzinach, szczególnie, gdy dotyka ich problem uzależnień, eurosieroctwa.

SZANSE

Instytucje	NGO
1) możliwość pozyskiwania środków z UE oraz budżetu państwa na realizację projektów realizujących działania zmniejszające zjawisko wykluczenia społecznego rodzin i dzieci, 2) wykorzystanie lokalnych zasobów 3) profesjonalizacja oddziaływań medialnych, 4) prawidłowy przepływ informacji pomiędzy sektorem publicznym i pozarządowym, 5) ciągłe doskonalenie i podnoszenie kwalifikacji zawodowych przez kadrę pomocy społecznej, oświaty, KPP, sąd, ochrona zdrowia, 6) rozwój współpracy w interdyscyplinarnym rozwiązywaniu problemów, 7) wykorzystanie wolontariatu do wspierania działań na rzecz młodzieży.	1) możliwość pozyskiwania środków z UE oraz budżetu państwa na realizację projektów na rzecz rodzin i dzieci, 2) zwiększona współpraca w tworzeniu i realizacji wspólnych partnerskich projektów gminy i NGO oraz instytucji miejskich np. MOPS, MDK, MOSiR, 3) wzrost zaangażowanie mieszkańców gminy w problemy społeczne.

ZAGROŻENIA

Instytucje/NGO	Społeczność
1) niedostateczna umiejętność w zakresie pozyskiwania środków pozabudżetowych, 2) praca bez superwizji 3) przeciążenie części aktywnych pracowników NGO, gminy, instytucji miejskich skutkujące wypaleniem zawodowym, 4) długi okres oczekiwania na terapię 5) niewystarczający dostęp do specjalistów psychologów.	1) przy braku wiary w możliwość rozwiązań swojej trudnej sytuacji, obronne reakcje np. roszczeniowość, 2) istnienie zjawiska wyuczonej bezradności skutkującej m.in. obniżeniem wydolności wychowawczej, zdolności do prawidłowej opieki nad dziećmi, rozpadu rodziny, 3) niechęć do współpracy przy rozwiązywaniu problemów rodziny,

pedagogów, prawników, lekarzy 6) brak środków w instytucjach na szkolenia, 7) brak mechanizmów motywujących pracowników do zwiększenia aktywności np. w zakresie tworzenia projektów w zakresie rozwiązywania problemów rodzin i dzieci.	autoagresja 4) eurosieroctwo, 5) rozpad więzi rodzinnych w związku z migracją zarobkową, 6) rosnąca liczba dysfunkcji w rodzinach m.in. przemoc, używki, zachwianie hierarchii wartości u młodych osób, postawy bierne i konsumpcyjne, 7) rosnąca liczba uzależnień zwłaszcza wśród młodzieży, 8) długotrwałe bezrobocie, 9) ucieczka od rozwiązań stałych, głębokich na rzecz powierzchownych – np. szybki rozwód lub/i rozwiązania grożące uzależnieniami (alkohol, hazard, zakupy, leki, seks itp.), 10) znaczące rozwarstwienie społeczne na poziomie ekonomicznym.

V. Cele programu

Cel główny :

Wypracowanie spójnego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną w mieście Stalowa Wola.

Cel szczegółowy 1

Wspieranie rodziny w wychowywaniu dziecka oraz pełnieniu funkcji opiekuńczej i wychowawczej.

Cel szczegółowy 2

Praca z rodziną w celu zapobiegania sytuacji kryzysowych oraz rozwiazywanie już istniejących.

Cel szczegółowy 3:

Przeciwdziałanie marginalizacji i degradacji społecznej rodziny.

Cel szczegółowy 4:

Zwiększanie wiedzy i umiejętności w zakresie pomocy dziecku i rodzinie wśród pracowników wszystkich instytucji zajmujących się problematyką rodziny.

Cel szczegółowy 5:

Podniesienie świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny.

VI. Realizacja Programu

Praca z rodziną będzie prowadzona w szczególności w formie:

1) konsultacji i poradnictwa specjalistycznego;

2) terapii i mediacji;

3) usług dla rodzin z dziećmi, w tym specjalistycznych usług psychiatrycznych;

4) pomocy prawnej, szczególnie w zakresie prawa rodzinnego;

5) organizowania dla rodzin spotkań, mających na celu wymianę ich doświadczeń oraz zapobieganie izolacji, zwanych dalej „grupami wsparcia" lub „grupami samopomocowymi".

Rodzina może otrzymać wsparcie przez działania:

1) instytucji i podmiotów działających na rzecz dziecka i rodziny;

2) placówek wsparcia dziennego;

3) rodzin wspierających.

Program realizowany będzie na terenie Gminy Stalowa Wola w latach 2015-2017.

Cel szczegółowy 1: **Wspieranie rodziny w wychowywaniu dziecka oraz pełnieniu funkcji opiekuńczej i wychowawczej**			
L.p.	**Działanie**	**Realizator**	**Wskaźniki**
1.	Promowanie rodzinnej integracji w celu wzmocnienia roli funkcji rodziny m. in. imprezy plenerowe, festyny, zabawy, kampanie edukacyjne itp.	Gmina, MOPS, PCPR, PPP, szkoły i placówki oświatowe, media, NGO	Liczba uczestników, liczba imprez
2.	Realizowanie programów profilaktycznych z zakresu spraw wychowawczych, w tym organizowanie szkoleń, prelekcji, warsztatów i porad dla rodziców	Gmina, MOPS, SOWiIK, PPP, szkoły i placówki oświatowe, NGO	Liczba programów/ projektów, liczba uczestników
3.	Wsparcie osób przewlekle chorych, upośledzonych, chorych psychicznie i ich rodzin - w tym diagnostyka, orzecznictwo, konsultacje	MOPS, Sąd Rejonowy III Wydział Rodzinny i Nieletnich, NGO, ośrodki wsparcia-	Liczba osób i rodzin objętych wsparciem

	specjalistyczne, specjalistyczne usługi psychiatryczne	Środowiskowy Dom Samopomocy, Warsztaty Terapii Zajęciowej, Ośrodek Rehabilitacji Dzieci Niepełnosprawnych	
4.	Okresowa analiza sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie w tym tworzeniu rejestru zagrożonych umieszczeniem dzieci w zastępczych formach opieki	MOPS, I i II ZKSS, KPP , PPP	Liczba monitorowanych rodzin, liczba dzieci
5.	Organizowanie czasu wolnego dla dzieci i młodzieży poprzez wspieranie działających świetlic i klubów dla dzieci i młodzieży, tworzenie nowych oraz promowanie pracy pedagoga/ wychowawcy podwórkowego	Gmina, MOPS, NGO, MDK, SDK, szkoły i placówki oświatowe	Liczba dzieci i młodzieży objętych wsparciem, liczba działających klubów/świetlic
Cel szczegółowy 2: **Praca z rodziną w celu zapobiegania sytuacji kryzysowych oraz rozwiązywania już istniejących sytuacji kryzysowych**			
L.p.	**Działanie**	**Realizator**	**Wskaźniki**
1.	Systematyczne monitorowanie rodzin zagrożonych kryzysem	MOPS, I i II ZKSS, PPP, szkoły placówki	Liczba monitorowanych rodzin
2.	Podejmowanie działań podnoszących kompetencje wychowawcze rodziców	MOPS, placówki oświatowe, PPP, NGO	Liczba rodzin
3.	Interwencja kryzysowa dla rodzin	MOPS, Placówka Interwencyjna dla Dzieci i Młodzieży, SOWiIK, KPP, ochrona zdrowia, Zespół Interdyscyplinarny	Liczba rodzin
4.	Specjalistyczne wsparcie psychologiczne, terapeutyczne i prawne na rzecz rodzin zagrożonych kryzysem	MOPS, PCPR, PPP, SOWiIK, NGO	Liczba rodzin
5.	Umożliwienie dzieciom z rodzin wieloproblemowych uczestnictwa w zajęciach organizowanych przez placówki wsparcia dziennego,	Gmina, MOPS, NGO, PPP	Liczba placówek, liczba dzieci uczestniczących w zajęciach

	szczególnie w zajęciach socjoterapeutycznych		
6.	Działania interdyscyplinarne na rzecz dziecka i rodziny	MOPS, I i II ZKSS, Zespół Interdyscyplinarny, KPP, PPP, szkoły i placówki oświatowe, ochrona zdrowia, NGO	Liczba działań interdyscyplinarnych
7	Propagowanie idei funkcjonowania rodzin wspierających i finansowanie kosztów szkoleń rodzin wspierających	Gmina, MOPS, media, parafie i związki wyznaniowe, NGO	Liczba rodzin wspierających w gminie
8	Organizowanie dla rodzin grup wsparcia lub/i grup samopomocowych	MOPS, PPP, SOWiIK, NGO, parafie i związki wyznaniowe	Liczba osób objętych wsparciem
10	Działania interwencyjne i pomocowe skierowane do dzieci i młodzieży zagrożonych i dotkniętych demoralizacją	I i II Zespół KSS, MOPS, KPP, Zespół Placówek Katolickiego Ośrodka Opiekuńczo-Wychowawczego, NGO, szkoły i placówki oświatowe, PPP	Liczba dzieci/młodzieży, liczba informacji przekazanych do Sądu przez KPP
11	Pomoc psychologiczna w kryzysach małżeńskich i rodzinnych w tym pomoc finansowa dla najuboższych na pokrycie kosztów mediacji sądowej	MOPS, SOWiIK, PPP, Sąd Rejonowy III Wydział Rodzinny i Nieletnich, Centrum Mediacji w Stalowej Woli, NGO	Liczba udzielonych porad, kwota wydatkowana na mediacje, liczba utworzonych punków mediacji, liczba utworzonych punktów terapii rodzinnej
Cel szczegółowy 3: **Przeciwdziałanie marginalizacji i degradacji społecznej rodziny**			
L.p.	**Działanie**	**Realizator**	**Wskaźniki**
1.	Objęcie dożywianiem rodzin i dzieci w ramach Wieloletniego Programu Rządowego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania" i innych programów	MOPS, szkoły i placówki oświatowe, NGO	Liczba osób objętych pomocą, liczba akcji charytatywnych

2.	Udzielanie pomocy rzeczowej w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020 oraz organizacja zbiórek dla dzieci w ramach akcji charytatywnych	MOPS, PKPS, PCK, szkoły i placówki oświatowe, parafie i związki wyznaniowe, NGO	Liczba osób objętych pomocą
3.	Zapewnienie pomocy finansowej osobom ubogim m.in. w formie zasiłków, stypendiów, świadczeń rodzinnych	Gmina, MOPS, parafie i związki wyznaniowe, NGO	Liczba osób objętych pomocą
4.	Organizacja i dofinansowanie wypoczynku dla dzieci z rodzin dysfunkcyjnych	Gmina, MOPS, NGO, parafie i związki wyznaniowe, Kuratorium Oświaty	Liczba dzieci
5.	Zapewnienie schronienia dzieciom i rodzinom w sytuacjach kryzysowych	Placówka Interwencyjna dla Dzieci i Młodzieży przy ZPKOOW, SOWiIK, Domy Dziecka, KPP	Liczba rodzin i dzieci którym zapewniono schronienie, liczba dzieci którym zapewniono schronienie u innej niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej (rodziny)
6.	Współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej	MOPS	Liczba dzieci, wydatkowana kwota
7.	Wsparcie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo wychowawczej w formie usług w zakresie – asystent rodziny, rodzina wspierająca	MOPS	Liczba rodzin którym udzielono pomocy
8.	Aktywizacja zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	MOPS, PUP, OHP, NGO, Centrum Informacji i Planowania Kariery Zawodowej i inne	Liczba osób objętych aktywizacją
Cel szczegółowy 4: **Zwiększenie wiedzy i umiejętności w zakresie pomocy dziecku i rodzinie wśród pracowników wszystkich instytucji zajmujących się problematyką rodzinną**			
L.p.	**Działanie**	**Realizator**	**Wskaźniki**

1.	Umożliwienie i wspieranie podnoszenia kwalifikacji pracowników instytucji zajmujących się problematyką rodzinną	Gmina, MOPS, PCPR, PPP, KPP, Sąd Rejonowy, NGO, szkoły i placówki oświatowe ochrona zdrowia	Liczba pracowników podnoszących swoje kwalifikacje
2.	Wprowadzenie superwizji jako standardu pracy psychoterapeutów, pracowników socjalnych, pedagogów, nauczycieli, członków grup roboczych	SOWiIK, PPP, MOPS, szkoły i placówki oświatowe	Liczba superwizji
3.	Organizacja narad, szkoleń, konferencji służących doskonaleniu systemu współpracy lokalnych instytucji i organizacji	Gmina, Starostwo Powiatowe, MOPS, SOWiIK, PPP, NGO, szkoły i placówki oświatowe	Liczba narad, szkoleń, warsztatów
Cel szczegółowy 5: **Podniesienie świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny**			
L.p.	**Działanie**	**Realizator**	**Wskaźniki**
1.	Pomoc rodzinom wielodzietnym oraz dzieciom z tych rodzin w zakresie rozwoju zasobów, zainteresowań	Gmina, Starostwo Powiatowe, szkoły i placówki oświatowe, MOPS, MDK, SDK, PPP, MOSIR, NGO i inne	Liczba inicjatyw skierowanych do rodzin wielodzietnych, Liczba wydanych kart dużej rodziny
2.	Kampanie promujące więzi rodzinne, prawidłową komunikację i rozwiązywanie konfliktów	Starostwo Powiatowe, Gmina, MOPS, SOWiIK, PPP, szkoły i placówki oświatowe, NGO, parafie i związki wyznaniowe	Liczba inicjatyw
3.	Wspieranie i promocja inicjatyw lokalnych w zakresie wsparcia rodziny i dzieci	Gmina, Starostwo Powiatowe, MOPS, NGO, szkoły i placówki oświatowe, parafie, media	Liczba inicjatyw

VII. Finansowanie Programu

Program będzie finansowany ze środków budżetu Powiatu Stalowowolskiego, Gminy Stalowa Wola, dotacji oraz ze środków pozabudżetowych pozyskanych z innych źródeł.

VIII. Efekty i rezultaty Programu

W wyniku przeprowadzonych działań przewidywane jest osiągnięcie następujących efektów:

1) Poprawa funkcjonowania rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi.
2) Utrzymanie jak największej liczby dzieci w środowisku rodzinnym.
3) Zabezpieczone podstawowe potrzeby bytowe rodzin celem zapobiegania powstawaniu sytuacji kryzysowych.
4) Poprawa stanu bezpieczeństwa rodziny i dziecka.
5) Rozwój bazy placówek wsparcia dziennego m.in. świetlic, klubów, ognisk wychowawczych.
6) Wzmocnienie działań profilaktycznych i udoskonalanie metod pracy z rodziną.
7) Systematyczna praca z rodziną przeżywającą trudności w prawidłowym funkcjonowaniu.
8) Poprawa świadomości mieszkańców miasta w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny.
9) Wzrost kompetencji wśród pracowników instytucji zajmujących się problematyka rodzinną.

IX. Monitoring i ewaluacja

1. Prowadzenie ewaluacji i monitoringu realizacji Programu służy sprawdzeniu czy zostały zrealizowane planowane działania oraz jaki jest wynik zrealizowanych przedsięwzięć.
2. Ewaluacja ma na celu uzyskanie informacji czy osiągnięto zakładane rezultaty, czy pozwoliły i w jakim stopniu na realizację celów Programu. Na potrzeby ewaluacji

i monitoringu przyjęte zostaną m.in. wskaźniki zaplanowane w Programie.

3. Ewaluacja Programu będzie odbywać się na bieżąco przez cały czas. Raport z ewaluacji i monitoringu programu będzie sporządzany co roku.
4. Monitorowanie realizacji Programu odbywać się będzie w oparciu o sprawozdawczość podmiotów zaangażowanych w jego realizację. Sprawozdania z realizacji Programu podmioty składają do dnia 31 stycznia każdego roku do Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Stalowej Woli.
5. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Stalowej Woli do 31 marca każdego roku przedłoży Radzie Miejskiej w Stalowej Woli sprawozdanie z realizacji Programu.
6. Na zakończenie okresu trwania programu (okresu trwania pierwotnie zaplanowanego tj. 2017 r.) przeprowadzone zostanie podsumowanie i analiza z raportów rocznych oraz ewaluacja końcowa programu.

X. Zespół tworzący Program

1. Beata Bołoz – Zespół Interdyscyplinarny, Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
2. Agnieszka Chruściel – Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Stalowej Woli;
3. Anita Działak – Żak – Starostwo Powiatowe w Stalowej Woli - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Stalowej Woli;
4. Katarzyna Rogala – Stalowowolski Ośrodek Wsparcia i Interwencji Kryzysowej;
5. Grzegorz Elżakowski – Komenda Powiatowa Policji w Stalowej Woli;
6. Edyta Kiesz - Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Stalowej Woli;
7. Damian Maziarz - Stowarzyszenie Opieki nad Dziećmi „ORATORIUM" im. Błogosławionego Księdza Bronisława Markiewicza w Stalowej Woli;
8. Marek Orszak – Komenda Powiatowa Policji w Stalowej Woli;
9. Anna Pyrkosz – Stowarzyszenie Centrum Aktywności Społecznej „SPECTRUM";
10. Danuta Stanielewicz - Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Stalowej Woli;
11. Katarzyna Szcześniak - Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Stalowej Woli;
12. Ewa Szewczyk – Starostwo Powiatowe w Stalowej Woli – Wydział Edukacji;
13. Halina Wołos – Urząd Miasta Stalowej Woli - Wydział Edukacji i Zdrowia.

PRZEWODNICZĄCY
Rafał Weber